

Studiereis: Bibliotheken in Nederland Nederland – 13-15 december 2011

Vorig jaar organiseerde LOCUS tot twee maal toe een studiereis langs Nederlandse bibliotheken. Rob Bruijnzeels van de Library School in Nederland, stond in voor de begeleiding. Bruno Vermeeren nam in december deel aan de tweede reis en verwonderde zich.

GEBOUWEN

De beste bibliotheek van Nederland stond niet op het programma. De modernste wel, en ook de grootste. Die laatste staat in Amsterdam: de OBA, een gigantisch gebouw, een grand bazar zeg maar. Want zoals het past in een warenhuis, vormen de roltrappen de kern. Hoe meer de bezoeker ziet, hoe meer hij of zij 'koopt'.

Zowat elke zitplaats is ingenomen en bijna iedereen heeft minstens één scherm voor zijn neus: een internet-pc, een laptop, een smartphone. Het is elk voor zich. Het personeel lijkt er wat verloren bij te lopen. Voor de boeken is er niet veel interesse.

Directeur Hans van Velzen bevestigt ook dat er weinig vragen komen en rekent meteen uit hoeveel de infobalies op elke verdieping wel kosten, met 84 (!) openingsuren per week en drie formatieplaatser per verdieping. Hier wordt nagedacht over bezuinigingen. Het personeel dat niet op de vloer staat, zit opeengepakt in een kleine ruimte in de kelder.

Vuil, is het oordeel van Vlaamse collega's. De gekromde rekken op de jeugdafdeling zijn bijv. stoffig en de witte stoelen op de verdiepingen versleten. De tol voor intensief gebruik? Het gebouw en de massa: dat zijn de indrukken die blijven: de omvang, de architectuur en het design van de bibliotheek en het grote aantal bezoekers dat er gebruik van maakt. Toch vertrekken we met het gevoel dat er iets ontbreekt. Maar wat?

CONCEPTEN

De doelstellingen voor de stationsbibliotheek in Haarlem zijn helder: binnen het jaar 1000 leden werven, hoofdzakelijk volwassen mannen die nog geen lid zijn van de bibliotheek. Na vier maanden telde de bib op perron 4 vijfhonderd leden. Goedkoop is het nochtans niet: 30 euro per persoon per jaar.

De collectie is gekozen in functie van de doelstelling. Het geheel ademt de sfeer

van een moderne boekhandel. Marketing is een specialiteit van ProBiblio, de organisatie die het concept van de stationsbibliotheek bedacht. De stationsbibliotheek is een pilootproject en de bedoeling is om te komen tot een netwerk, gericht op de treinreizigers. Het gaat uiteindelijk om een groep (potentiële) gebruikers die relatief veel leest. Hoe realistisch dat netwerk is, blijft vaag.

Ik blijf met veel vragen zitten. Over maatschappelijke doelstellingen werd met geen woord gerept: geen ontmoetingsplek, geen informatiebemiddeling, geen leesbevordering. Is dat alles? En wat met e-books? Maar daar was nog niet over nagedacht.

ORGANISATIES

Ook de bibliotheek van Heerhugowaard werkt volgens een concept: dat van de bibliotheek van 100 talenten. Hier gaat het meer over de methodiek dan over inrichting of doelstellingen. Bij het ontwerpen van de jeugdafdeling werden de jongeren zelf intensief betrokken. Het resultaat was een jeugdafdeling met veel hoekjes en kantjes die er op een woensdagochtend dan toch weer wat ongebruikt uit zag. In elk geval: ook hier weer een sterk concept, onderbouwd met pedagogische principes en mooi verkocht door, alweer, ProBiblio.

De openbare bibliotheek van Heerhugowaard maakt deel uit van een groter geheel: de Bibliotheek Kennemerwaard. De bibliotheek is geen gemeentedienst, maar een onafhankelijke organisatie, waarin de bibliotheken van Alkmaar, Castricum en Heerhugowaard samenwerken. Eén organisatie die geld krijgt van drie gemeenten. Dat geld dient niet voor het geheel, maar voor de werking in die specifieke gemeente. Eén organisatie dus, maar verschillende opdrachten in verschillende gemeenten. De bibliotheek van Heerhugowaard is er één van honderd talenten, maar in Alkmaar en Castricum was dat concept nog niet uitgerold.

Eén organisatie ook die zich moet verantwoorden tegenover een externe subsidiegever: met uitleencijfers, leden- en bezoekersaantallen. Er wordt gezocht naar alternatieve cijfers, want ook in Nederland ziet men de opdracht voor de bib toch wel ruimer dan uitleencentrale.

TEAMS

Delft. De modernste bibliotheek van Nederland. Al in 2008 verschenen de eerste berichten over budgettaire problemen bij DOK Delft. Van reorganisatie

is inderdaad sprake. Maar voor wie er binnen loopt, ziet DOK Delft er nog altijd even levendig en aantrekkelijk uit. Niet de massa's uit Amsterdam in provincie-stad Delft, maar wel een gezellige drukte. En ook geen personeel dat zich lijkt af te vragen waarmee het zich nu juist moet bezighouden, maar medewerkers die gebruikers helpen en aan het werk zijn. Weer op de bus vragen we ons af wat het verschil maakt. Delft is een bibliotheek op mensenmaat. Kan het zo simpel zijn: een bibliotheek waar de innovatie vanuit het team komt? Enthousiasme over wat ze gepresteerd hadden, voelden we in elk geval ook wel in de bibliotheek van de honderd talenten.

SAMENWERKING

Cultuurfabriek. Is dat een term die cultuurspreiding en cultuurparticipatie in zich sluit? Het is in elk geval de naam van het pand waar de bibliotheek van Veenendaal in huist. Een doorsnee bibliotheek in de bible belt van Nederland. De meest klassieke van de bibliotheken die we bezochten en misschien ook de meest Vlaamse. Samen onder dak met de kunstuitleen, het verplichte leescafé en het lokale museum. Een klassiek retailconcept, versie 'black box', maar met lokale varianten.

Samenwerking leek overigens op veel plaatsen een heikel punt. Amsterdam is zo groot dat iedereen graag in de schaduw vertoeft. Bibliotheek Kennemerwaard leek in een project rond duurzaamheid een spilfunctie op te nemen in het landschap van lokale milieu-organisaties, maar het project viel buiten de scope van de rondleiding. En dan duikt automatisch de vraag op: wat hebben we allemaal niet gezien op deze driedaagse bij onze Noorderburen?

Bruno Vermeeren

> Zie ook de rubriek Signalement p. 24-25.

> Voor een uitgebreid verslag zie:

<http://brver.blogspot.com/search/label/Nederland>